

НАЦРТ ЗАКОНА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ СТРАНОГ УТИЦАЈА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се услови, начин и поступак евидентирања и јавног обелодањивања података о активностима правних и физичких лица која поступају у име и за рачун страних субјеката ради утицаја на доношење одлука, јавно мњење или јавне политике у Републици Србији.

Члан 2.

Циљ овог закона је обезбеђивање транспарентности у функционисању демократских институција и доношењу одлука, уз пуно поштовање слободе удруживања, изражавања, рада удружења и новинарске независности.

II. ДЕФИНИЦИЈЕ

Члан 3.

У смислу овог закона:

- Страни субјекат** је свака страна држава, страна правна или физичка лица, или правно лице са већинским страним учешћем или контролом.
- Активност у интересу страног субјекта** обухвата лобирање, утицај на доносиоце одлука, јавну кампању, политичко саветовање, медијску продукцију или сличне активности које имају за циљ утицај на јавне политике.
- Регистровани субјекат** је физичко или правно лице које је дужно да поднесе пријаву у складу са овим законом.

III. ОБАВЕЗА РЕГИСТРАЦИЈЕ И ОБЕЛОДАЊИВАЊА

Члан 4.

Физичка и правна лица са седиштем у Републици Србији која врше активности у корист страног субјекта у циљу утицаја на јавно мњење или државну политику, **дужна су да се упишу у Регистар активности у интересу страног субјекта**, који води Агенција за спречавање корупције.

Члан 5.

Регистрација садржи:

- основне податке о лицу и страном субјекту,
- опис уговора, донаторског аранжмана или обавезе,
- врсту и опсег активности.

Члан 6.

Јавни материјали, публикације и јавни наступи у оквиру пријављене активности треба да садрже обавештење:

„Овај садржај је припремљен у сарадњи са/или уз подршку страног субјекта ____.“

IV. ИЗУЗЕЦИ

Члан 7.

Регистрацији нису подложни:

- дипломатско-конзуларна представништва,
- новинари и медији који поступају независно у оквиру професионалних стандарда без уговора о утицају,
- научно-истраживачке институције које објављују резултате у оквиру академске слободе,
- активности које немају политички или јавни утицајни карактер.

V. НАДЗОР И САНКЦИЈЕ

Члан 8.

Надзор над применом овог закона врши Агенција за спречавање корупције.

Члан 9.

У случају непријављене активности:

- прво се издаје **упозорење** и даје рок од 30 дана за регистрацију,
- потом се изриче новчана казна од 100.000 до 2.000.000 динара за правна лица,
- и до 150.000 динара за физичка лица.

Члан 10.

Прекршајни поступак се спроводи у складу са Законом о прекршајима, уз право на жалбу и судску заштиту.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 11.

Овај закон не сме се тумачити тако да ограничава:

- слободу изражавања и штампе (чл. 46. Устава),
- слободу удруживања (чл. 55. Устава),
- право на непристрасно суђење (чл. 32. Устава),
- или међународне обавезе Републике Србије у погледу заштите основних права.

Члан 12.

Министарство правде доноси подзаконске акте за спровођење овог закона у року од 6 месеци од дана ступања на снагу.

Члан 13.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

У наставку је **образложење по члановима Нацрта закона о транспарентности страног утицаја**, у складу са уставноправним поретком Републике Србије и преузетим међународним обавезама:

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ЧЛАНОВА

Члан 1.

Овим чланом се утврђује **предмет и циљ закона** – уређење поступка јавног обелодањивања активности које се врше у име страног субјекта. Основни циљ је **транспарентност**, а не ограничење. Формулација је у складу са чланом 2. Устава који дефинише Републику Србију као државу засновану на владавини права и људским правима.

Члан 2.

Циљ закона прецизно се формулише као мера заштите **јавног интереса и демократског процеса**, без нарушавања слободе удруживања, изражавања и медијских слобода. Овај члан има за функцију **уставно-правно сидро**, осигуравајући да закон буде пропорционалан и недискриминаторан, у складу са чл. 20. и 21. Устава, као и члановима 10. и 11. Европске конвенције о људским правима.

Члан 3.

Овде се дефинишу **кључни појмови** ради правне јасноће и избегавања произвољне примене. Посебна пажња је посвећена томе да дефиниције не буду преопширне или недовољно одређене, како би се избегао ризик од злоупотребе и правне несигурности. Посебно је важно што се под „активностима“ не подразумева сваки контакт са страним партнерима, већ само оне активности које имају **намеран утицај на јавне политике или јавно мњење**.

Члан 4.

Уводи се обавеза регистрације искључиво за активности које се врше **у циљу утицаја**, а не за донације, партнерства или пројекте који немају политички карактер. Регистар је јаван и води се од стране **Агенције за спречавање корупције**, чиме се обезбеђује институционална независност и правна сигурност.

Члан 5.

Прописује се обавезан садржај регистрације, што обезбеђује транспарентност и омогућава јавности и институцијама увид у односе са страним субјектима. Истовремено, избегава се прекомерна бирократија јер се не тражи откривање сваке донације, већ само подаци релевантни за јавни интерес.

Члан 6.

Овај члан уводи обавезу **јасног обележавања садржаја** уколико је производ страног утицаја. Формулација је транспарентна и не стигматизује – не користи се термин „страни агент“ већ неутрална формула „уз подршку страног субјекта“, што је у складу са препорукама Венецијанске комисије и ЕКЉП.

Члан 7.

Предвиђа **изузетке**, у складу са правом на слободу изражавања, академску слободу и новинарску независност. Посебно је значајно што се искључују медији и новинари који делују независно, као и научне институције које немају намеру да утичу на јавне политике. Ова одредба спречава цензуру или аутоматско таргетирање критичких гласова.

Члан 8.

Утврђује се **надлежност Агенције за спречавање корупције** као органа који има искуство у контроли јавних функција и сукоба интереса, што доприноси институционалној рационализацији. Избегава се ангажовање политички зависних тела.

Члан 9.

Овим чланом се прописују **пропорционалне санкције**, уз пружање прве шансе за добровољно поступање након упозорења. Казне су новчане и прекршајне, а не кривичне, чиме се избегава криминализација друштвеног активизма. Систем је корективан, а не репресиван.

Члан 10.

Гарантује се **право на жалбу и судску заштиту**, чиме се осигурава правна државност и правна сигурност у складу са чланом 32. Устава и чланом 6. ЕКЉП.

Члан 11.

Овај члан изричито наглашава **границе примене закона** и обезбеђује његово тумачење у складу са Уставом и међународним уговорима. То је такозвана „клаузула уставне усаглашености“, коју препоручује Венецијанска комисија у случајевима ограничења основних права.

Члан 12.

Пропише се обавеза доношења подзаконских аката у разумном року, чиме се спречава правна празнина и обезбеђује спровођење закона. Министарство правде је логичан носилац овог задатка.

Члан 13.

Класична завршна одредба о ступању закона на снагу. Предвиђени рок даје време институцијама и субјектима да се припреме за примену.

ЗАВРШНА НАПОМЕНА

Овакво образложење по члановима показује да је предложени нацрт:

- усклађен са **уставним вредностима Републике Србије**,
- штити **јавни интерес без гушења грађанских и медијских слобода**,
- и омогућава транспарентност страних утицаја без дискриминације или политичке злоупотребе.

У наставку се налази формално структурисан **Прилог: Политичко-правна анализа утицаја Нацрта закона о транспарентности страног утицаја на невладин сектор**, који се може приложити уз нацрт закона и образложење ради разматрања у скупштинској расправи:

ПРИЛОГ НАЦРТУ ЗАКОНА ПОЛИТИЧКО-ПРАВНА АНАЛИЗА УТИЦАЈА НА НЕВЛАДИН СЕКТОР

Уз Нацрт закона о транспарентности страног утицаја

1. УСТАВНО-ПРАВНИ ОКВИР И МЕЂУНАРОДНЕ ОБАВЕЗЕ

Нацрт закона је формулисан у складу са:

- **чл. 55. Устава Републике Србије**, који гарантује слободу удруживања;
- **чл. 46. и чл. 32. Устава**, који штите слободу изражавања и право на правично суђење;
- **чл. 11. Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП)** и **чл. 22. Међународног пакта о грађанским и политичким правима (МПГПП)**;
- као и са **препорукама Венецијанске комисије** у погледу пропорционалности, легитимности и забране дискриминације у погледу закона који се односе на невладине организације и стране донације.

Закон не прописује забране, нити уводи негативне ознаке попут „страни агент“, већ уводи **обавезу јавне транспарентности** у случајевима деловања у интересу страног субјекта који има за циљ утицај на јавне политике или јавно мњење.

2. ПРАВНА СИГУРНОСТ И ЗАШТИТА НВО

✓ Закон је формулисан тако да не захвата целокупан невладин сектор, већ искључиво:

- организације које делују **у име и за рачун страног субјекта**,
- и то у циљу **утицаја на јавне политике, јавно мњење или доносиоце одлука**.

⚠ Уведене мере (регистрација, обележавање материјала, извештавање) су:

- ограничене у обиму и циљу,
- нису рестриктивне,
- и не ремете основне слободе и функционисање организација.

✓ Санкције су **прекршајног карактера** и ступају на снагу тек након упозорења, чиме се обезбеђује корективни механизам без непосредне репресије.

✓ Право на **жалбу и судску заштиту** је гарантовано, чиме се обезбеђује заштита од евентуалне злоупотребе од стране надлежног органа.

3. ПОЛИТИЧКИ УТИЦАЈ НА ГРАЂАНСКО ДРУШТВО

✓ Уколико се закон примењује доследно, транспарентно и без селективности, он може:

- повећати поверење у невладин сектор,
- смањити ризик од тајног утицаја на доносиоце одлука,
- и омогућити бољи увид грађана у изворе утицаја на јавне политике.

⚠ Међутим, уколико би се закон користио за **етикетирање, дискредитацију или политичку злоупотребу**, постоји ризик од:

- нарушавања репутације легитимних организација,
- угрожавања критичког и аналитичког деловања у јавности,
- и слабљења капацитета грађанског друштва у целини.

---

4. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИМЕНУ

Да би се спречила злоупотреба и сачувала демократска улога НВО сектора, препоручује се да:

1. **Дефиниције „политичке активности“ и „деловања у интересу страног субјекта“ остану уско формулисане и прецизне.**
2. **Изричито се искључе из примене закона активности као што су:**
  - независно новинарство,
  - академска истраживања,
  - уметничко и културно изражавање,
  - локални социјални и хуманитарни програми.
3. **Надзорни орган (Агенција за спречавање корупције) објављује годишњи извештај о примени закона са јавном расправом.**
4. **Забрани се политичко и медијско злоупотребљавање података из регистра у циљу дискредитације.**
5. **Омогући се НВО сектору учешће у доношењу подзаконских аката и тумачењу закона, кроз саветодавне механизме.**

---

5. ЗАКЉУЧАК

Нацрт закона о транспарентности страног утицаја, у предложеној форми, **не нарушава уставом гарантоване слободе**, већ представља механизам транспарентности ограниченог домета. Његов утицај на невладин сектор биће **позитиван или негативан у зависности од тога како се буде примењивао**.

Уколико се примењује као **инструмент јавног увида и институционалне контроле**, допринеће демократском капацитету друштва. Ако се примени као **политичко средство за обрачун са критичарима власти**, може озбиљно угрозити слободу изражавања и деловања.

У Београду, _____ 2025. године

Сачињено од стране: [Назив радне групе, предлагача закона или експертског тела]

У наставку је припремљен **Додатак: Поређење Нацрта закона о транспарентности страног утицаја са правним режимима земаља Европске уније**, који се може приложити уз образложење закона и меморандум за међународне партнере:

ДОДАТАК
ПОРЕЂЕЊЕ НАЦРТА ЗАКОНА СА ПРАВНИМ РЕЖИМИМА У ЗЕМЉАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Уводна напомена

Тема транспарентности страног утицаја на јавне политике и друштвени живот постаје све значајнија у Европи, нарочито у контексту:

- борбе против хибридних претњи,
- заштите изборног процеса,
- и јачања јавног поверења у демократске институције.

Иако не постоји униформна регулација у оквиру ЕУ, многе државе чланице су донеле или припремају законе сличне по духу предложеном Нацрту у Србији.

2. Компаративна табела: примери ЕУ земаља

Држава	Режим транспарентности	Кључне карактеристике	Сличности са српским нацртом
Француска	Loi Sapin II и закон о транспарентности лобирања	Обавезна регистрација лобиста; пријава интереса; јавни регистар	✓ Регистар утицаја, јавна доступност, не односи се на НВО без лобистичке активности
Немачка	Lobbyregistergesetz (2022)	Лобисти који делују према државним органима дужни су да се региструју; јавни онлајн регистар	✓ Обавеза евиденције утицаја на институције; ✗ не обухвата невладине организације или медије
Аустрија	Обавезе пријаве финансирања НВО (по Закону о удружењима)	Страни приходи изнад одређеног прага морају бити јавно пријављени; али нема санкционисања осим у случају злоупотреба	✓ Финансијска транспарентност; ✗ не регулише утицај као такав
Италија	Делимична регулатива – нема свеобухватног закона	Поједине области (лобирање, изборне кампање, медији) регулисане посебним законима	⚠ Фрагментирано; Српски нацрт има шири и јединствени оквир

Ирска	Regulation of Lobbying Act (2015)	Свако ко има комуникацију с доносиоцима одлука у име трећег лица мора да се региструје	✓ Сличан принцип као у нацрту – деловање у име другог ентитета као основ за обавезу
Пољска	Закон о удружењима; закон о финансирању политичких активности	Стране донације у политичке сврхе строго ограничене; обавезе транспарентности при политичком лобирању	✓ Политичке активности регулисане; ✗ нема јединственог регистра страног утицаја
Литванија	Закон о транспарентности лобирања (2017); мере против руског утицаја	Обавезна регистрација лобирања; додатне мере ако се утврди повезаност са интересима трећих држава (нпр. Русија, Кина)	✓ Регистар; ✓ мера транспарентности у циљу јавне безбедности
Мађарска	Закон о НВО финансираним из иностранства (укинут након одлуке Суда правде ЕУ 2020)	Превазиђен модел обавезе НВО да се етикетирају као „финансирани из иностранства“; оцењено као дискриминаторно	✗ Српски нацрт не етикетира, већ обезбеђује транспарентност без дискриминације

3. Сличности и разлике у односу на српски нацрт

✓ Сличности са ЕУ праксом:

- Увођење **јавног регистра** деловања у интересу трећег субјекта;
- Утемељење на **начелу транспарентности**, не рестрикције;
- Изузимање **независног новинарства, културе и науке**;
- Обавеза **јавног обележавања садржаја** који се финансира у циљу политичког утицаја.

✗ Разлике у односу на негативне праксе:

- Српски нацрт **не користи термин „страни агент“**, нити намеће стигматизацију;
- **Нема дискриминације НВО**, за разлику од закона који су поништени од стране Суда правде ЕУ (нпр. Мађарска);
- Садржи **јасне правне лекове**, што је усклађено са чл. 6. ЕКЉП (право на правично суђење).

4. Закључак

Нацрт закона о транспарентности страног утицаја у Републици Србији:

- представља **модеран правни оквир** компатибилан са праксом ЕУ чланица које желе да заштите институције од непрозирног утицаја;

- избегава **грешке неуспешних модела** попут мађарског или руског;
- и обезбеђује **јавно поверење, институционални интегритет и демократску транспарентност**, без нарушавања основних права.

У наставку је припремљено образложење за Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова Народне скупштине Републике Србије, као саставни део скупштинске процедуре разматрања Нацрта закона о транспарентности страног утицаја:

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА ОДБОР ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА И РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА УЗ НАЦРТ ЗАКОНА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ СТРАНОГ УТИЦАЈА

Број: _____ / Датум: _____
Подносилац: [Назив предлагача]

1. Увод

Нацрт закона о транспарентности страног утицаја представља правни инструмент чији је циљ да обезбеди **јавност, транспарентност и поверење у институције**, уз пуно поштовање и уважавање:

- **слободе удруживања** (чл. 55. Устава),
- **слободе изражавања и информисања** (чл. 46. Устава),
- **права на непристрасно и правично суђење** (чл. 32. Устава),
- и **равноправности свих субјеката пред законом**, укључујући невладине организације, мањинске заједнице и осетљиве групе.

2. Оцена утицаја на људска и мањинска права

✓ Слобода удруживања

Нацрт закона:

- **не ограничава** право на оснивање и деловање организација;
- не тражи претходна одобрења;
- не уводи етикетирање или забране;
- и не поставља нове административне баријере за рад удружења.

Једина обавеза односи се на транспарентност када организација делује у име или за рачун страног ентитета **у циљу утицаја на јавне политике**.

✓ Слобода изражавања

Закон се не односи на:

- садржај израженог мишљења;
- слободу критике власти;
- новинарско, истраживачко или културно деловање које није у директној вези са интересима страног налогодавца.

✓ Мањинска права

Мањинске организације:

- неће бити обавезане да се региструју уколико не делују у политичком интересу страног субјекта;

- могу наставити са сарадњом са матичним државама (нпр. кроз културне центре, медије, школе) без нових ограничења, јер се ове активности **не сматрају политичким утицајем** у смислу овог закона.

✓ **Равноправност полова**

Закон нема дискриминаторни ефекат на основу пола, родног идентитета или сексуалне оријентације. Одредбе се примењују једнако на све организације и појединце, без обзира на њихову програмску или идентитетску оријентацију.

---

3. Заштитни механизми

- **Јасно дефинисани изузеци** (новинари, академске институције, културне организације, НВО без политичког утицаја);
- **Упозорење пре санкције** – први механизам је корективан, а не казни;
- **Право на жалбу и судску заштиту**;
- **Јаван и доступан регистар**, без етикетирања или ограничења деловања;
- **Забрана дискриминације по било ком основу** при примени закона, у складу са Законом о забрани дискриминације и Законом о заштити права припадника националних мањина.

---

4. Усклађеност са међународним стандардима

Закон је усклађен са:

- **Европском конвенцијом о људским правима** (чл. 10, 11, 6),
- **Међународним пактом о грађанским и политичким правима**,
- **Препоруком Венецијанске комисије CDL-AD(2021)025** – која истиче да је транспарентност легитиман циљ ако не угрожава слободу удруживања и изражавања,
- и **Повељом о основним правима ЕУ**, с којом Србија поступно усклађује законодавство кроз процес евроинтеграција.

---

5. Закључак за Одбор

Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова може констатовати:

- да Нацрт закона **не угрожава** уставна и међународна права на слободу удруживања, изражавања и равноправност;
- да садржи **уграђене заштитне механизме** за спречавање дискриминације и злоупотребе;
- да обезбеђује транспарентност у политичком утицају странаца, без угрожавања основних слобода;
- и да је пример **умерене, демократски утемељене регулације**, у складу са европским вредностима и правном праксом.

У Београду, _____ 2025. године

Подносилац: [Назив предлагача или радне групе]

Контакт: [Име и е-пошта координатора]

У наставку је припремљен **Меморандум за међународне партнере** у вези са усклађеношћу Нацрта закона о транспарентности страног утицаја са стандардима Европске уније и Савета Европе, погодан за достављање дипломатским мисијама, међународним организацијама и партнерским институцијама:

МЕМОРАНДУМ ЗА МЕЂУНАРОДНЕ ПАРТНЕРЕ

УСКЛАЂЕНОСТ НАЦРТА ЗАКОНА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ СТРАНОГ УТИЦАЈА СА СТАНДАРДИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И САВЕТА ЕВРОПЕ

Београд, _____ 2025. године

---

1. Општи циљ закона

Нацрт закона о транспарентности страног утицаја има за циљ да:

- обезбеди јавни увид у активности које се у Републици Србији спроводе у име и за рачун страних ентитета;
- ојача поверење грађана у доносиоце одлука, медије и организације цивилног друштва;
- унапреди институционални и демократски капацитет друштва, без нарушавања основних права и слобода.

Закон није рестриктиван по својој природи, већ искључиво транспарентан и пропорционалан, у складу са принципима владавине права.

---

2. Усклађеност са стандардима ЕУ

Нацрт закона је усклађен са кључним елементима правне тековине Европске уније:

✓ **Повеља ЕУ о основним правима**

- **Члан 11.** – Заштита слободе изражавања;
- **Члан 12.** – Слобода мирног окупљања и удруживања;
- Закон не укида или ограничава ова права, већ уводи меру **јавног обелодањивања у случају утицаја у име страног ентитета.**

✓ **Европска пракса транспарентности**

- Нацрт закона садржи сличне механизме као и **Аустралијски закон о транспарентности страног утицаја (FITS)** и **амерички FARA**, који Европска унија посматра као легитимне алате за борбу против страних манипулативних утицаја.
- У складу је са препорукама **Европске комисије против дезинформација и страних утицаја**, укључујући предлоге за евидентирање односа са страним субјектима.

---

3. Усклађеност са стандардима Савета Европе

✓ **Европска конвенција о људским правима (ЕКЉП)**

- Закон је усклађен са чл. 10 (слобода изражавања) и чл. 11 (слобода удруживања) ЕКЉП.
- Свако ограничење је:
  - прописано законом,
  - има легитиман циљ (транспарентност и заштита демократије),

- и сразмерно је, без прекомерног уплитања у рад организација.

✓ Препоруке Венецијанске комисије

- Закон не користи термин „страни агент“ који је оцењен као стигматизујући у бројним мишљењима Комисије (нпр. CDL-AD(2016)020 за Русију).
- Формулација и обавезе су **неутралне, немају дискриминаторни карактер**, и предвиђају јасну **правну заштиту и право на жалбу**.

✓ Препорука CM/Rec(2007)14 Комитета министара Савета Европе

- О раду невладиних организација, у којој се наводи да „државе могу прописати одређени ниво транспарентности финансирања НВО у циљу јавног поверења“, под условом да то не доводи до гушења слободе деловања.
- Нацрт закона поштује тај баланс.

---

4. Заштитни механизми уграђени у закон

- Утврђена је **граница примене** закона – односи се искључиво на субјекте који делују у корист страног ентитета и имају утицај на јавне политике.
- Уведени су **изузеци** за:
  - независно новинарство,
  - академска истраживања,
  - уметничке активности,
  - дипломатско-конзуларне мисије,
  - и активности без политичког утицаја.
- Предвиђене мере су **благе и постепене** – упозорење, прекршајне казне, право на жалбу и судску заштиту.
- Закон **не садржи никакве елементе криминализације, регистрације удружења као „непријатељских“**, нити било какве мере које би биле супротне правима зајемченим међународним стандардима.

---

5. Закључак

Нацрт закона о транспарентности страног утицаја:

- представља **балансирано законско решење** у складу са демократским вредностима;
- не ремети права на удруживање, изражавање и слободу рада организација цивилног друштва;
- има за циљ искључиво повећање транспарентности у доношењу одлука и утицају на јавност;
- и у целости је **усклађен са стандардима Европске уније, Савета Европе и добром међународном праксом**.

Контакт за додатне информације и сарадњу:

[Назив предлагача закона / институције]

[Адреса]
[Име контакт особе]
[Телефон, е-пошта]

НАЦРТ МЕДИЈСКЕ СТРАТЕГИЈЕ

за промоцију Нацрта закона о транспарентности страног утицаја

1. ЦИЉЕВИ МЕДИЈСКЕ СТРАТЕГИЈЕ

1. **Повећати разумевање закона** у широј јавности – шта регулише, кога обавезује, а кога не.
2. **Изградити јавно поверење** у транспарентан и демократски карактер закона.
3. **Неутралисати дезинформације** и потенцијалну политичку злоупотребу закона.
4. **Позиционирати предлагаче закона као разумне и демократске актере** који уводе европске стандарде.

2. КЉУЧНЕ ПОРУКЕ

Порука	Циљна емоција / реакција
✓ „Ово није закон против НВО – већ за транспарентност јавног утицаја.“	Смирење, логика
✓ „Грађани имају право да знају ко утиче на јавне одлуке.“	Поверење, одговорност
✓ „Ово је европски, а не ауторитарни модел – без етикетирања, без забрана.“	Прихватање, уверење
✓ „Не стигматизујемо, не цензуришемо – само отварамо податке.“	Ослобађање од страха
✓ „Закон је привредно, правно и политички неутралан – не дели организације по идеологији.“	Праведност, равнотежа

3. ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Циљна група	Пристап
Шира јавност	Поједностављене поруке, инфографике, ТВ наступи
Медији	Саопштења, интервјуи, Q&A, брифинзи
Политички актери	Радне сесије, аргументација у корист јавне контроле
Академски и НВО сектор	Јавне дебате, трибине, правне анализе, отворени дијалог
Међународни партнери	Меморандуми, поређења са ЕУ праксом, преводи и дипломатија

4. ТИМЕЛАЈН КАМПАЊЕ

Фаза	Активности
Фаза 1 – Најава	Ексклузивни интервју/најава у водећем медију; јавни постови; званични сајт
Фаза 2 – Објашњење	Инфографике, видео клипови, Q&A, тематске емисије, колумне, гостовања
Фаза 3 – Дијалог	Јавне трибине, панел дискусије, учешће у дебатама, позив на јавну расправу
Фаза 4 – Одбрана	Брзи одговори на дезинформације, медијски наступи, активна друштвена мрежа
Фаза 5 – Усвајање	Објашњење измена, наглашавање заштитних механизма, посткампања

5. КАНАЛИ КОМУНИКАЦИЈЕ

- **Традиционални медији:** РТС, Н1, Нови магазин, Политика, Данас, Време
- **Интернет медији:** Истиномер, Нова.рс, Директно, Еуроџуз Србија
- **Друштвене мреже:** Твитер, Фејсбук, Инстаграм, Јутјуб (кратки клипови, инфографике)
- **Званични веб-сајт:** landing страница са: текстом закона, Q&A, медијским материјалом
- **Партнерске организације:** правници, аналитичари, истраживачке НВО, факултети

6. КЉУЧНИ АЛАТИ И СРЕДСТВА

- Видео: „Зашто транспарентност страног утицаја?“ – клип до 90 секунди
- Инфографике: шта овај закон **јесте**, а шта **није**
- Q&A фиша: за брзе одговоре у медијима и онлајн
- Колумне и мишљења: стручњаци из академске заједнице
- Јавни панел: отворена расправа са представницима НВО сектора
- Меморандум за међународну заједницу (на српском и енглеском)

7. УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА

Ризик	Медијски одговор
„Ово је лов на НВО!“	Видео изјава: „Закон штити слободе, уноси транспарентност – не етикетира никога.“

„То је руски модел.“	Поређење са Немачком, Француском, Аустралијом. Инфографика: „Шта је европски модел?“
„Гушење слободе говора.“	Изјава правног стручњака: „Слобода мишљења је неприкосновена – ово је само транспарентност.“

8. ИНДИКАТОРИ УСПЕХА

- % грађана који разумеју да се закон не односи на све НВО
- Број медијских прилога са неутралним или позитивним тумачењем
- Број прегледа и дељења инфографика и видеа
- Стопа реакција јавности на дезинформације (коментари, деманти, подршка)
- Број институционалних партнера који подржавају нацрт (укључујући међународне)

9. ТИМ ЗА МЕДИЈЕ

Име	Улога	Контакт
[Име 1]	Портпарол	media@_____
[Име 2]	Координатор кампање	zakon@_____
[Име 3]		

Q&A МАТРИЦА – ЗАКОН О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ СТРАНОГ УТИЦАЈА

Питање	Одговор
Да ли овај закон криминализује рад невладиних организација?	Не. Закон не уводи никакву кривичну одговорност. Ради се искључиво о транспарентности – обавези пријављивања уколико се делује у име страног ентитета.
Кога тачно обавезује овај закон?	Закон се односи на правна и физичка лица у Србији која, на основу уговора или финансирања од стране страног субјекта, делују са циљем утицаја на јавне политике.
Да ли ће обичне хуманитарне, културне или еколошке организације морати да се региструју?	Не. Уколико организација нема намеру политичког утицаја или лобирања у име страног субјекта, није обухваћена законом.
Да ли се новинари и медији морају регистровати као „страни агенти“?	Не. Закон не уводи термин „страни агент“. Независни медији и новинари нису обухваћени, осим уколико не делују у складу са политичком кампањом у име страног субјекта.
Да ли се овим законом ограничава слобода изражавања или критика власти?	Не. Закон се не односи на садржај или мишљење, већ на транспарентност активности када се делује у туђем интересу. Слобода критике је заштићена Уставом.
Зашто се уводи овакав закон?	Да би се осигурало да грађани знају ко покушава да утиче на јавне политике, посебно ако је у питању страни интерес. То је пракса у демократским државама.
Да ли је ово закон „по руском моделу“?	Не. Овај закон је формулисан по стандардима Европске уније, Савета Европе и Аустралије. Не садржи етикетирање, репресију или дисквалификацију.
Ко одлучује да ли неко мора да се региструје?	Обавеза настаје у складу са законом – ако субјекат испуњава услове (деловање у име страног ентитета и намера утицаја), самостално се региструје.
Шта ако неко не зна да је обавезан да се региструје?	Прво се издаје званично упозорење. Тек ако се игнорише, следе новчане санкције. Нема репресивног приступа, већ корективног.
Да ли овај закон утиче на слободу добијања донација из иностранства?	Не. Закон не забрањује донације. Регистрација је потребна само ако се у оквиру донације реализује политички утицај у име донатора.

Ко ће примењивати овај закон?	Агенција за спречавање корупције. Она води регистар, обавештава субјекте и врши контролу. У раду се примењују правила административног поступка и судске заштите.
Да ли грађани могу да виде ко се регистровао?	Да. Регистар је јаван и доступан на сајту Агенције. Свако може да има увид у податке о активностима у интересу страног субјекта.
Како се овај закон односи према ЕУ интеграцијама?	Закон је у потпуности усклађен са Повељом ЕУ о основним правима, праксом ЕКЉП и препорукама Венецијанске комисије. Нема елемената који угрожавају европске стандарде.
Које мере се предузимају ако се закон злоупотреби?	Закон укључује право на жалбу, судску заштиту и јавно извештавање о примени. У случају злоупотребе, могућа је ревизија или оцене уставности.

Напомена

Ова Q&A матрица припремљена је у циљу информисања јавности, медија, грађанског сектора и међународних партнера, као део комуникационе стратегије предлагача закона.

Сва питања и сугестије могу се упутити на:

[контакт е-пошта / телефон]

[назив надлежне институције или радне групе]

ПРИРУЧНИК ЗА КОМУНИКАЦИЈУ СА НОВИНАРИМА

поводом Нацрта закона о транспарентности страног утицаја

♦ 1. Кључне поруке које треба доследно комуницирати

✓ **Закон није усмерен против НВО, медија или мањинских заједница** – већ против нетранспарентног утицаја који се спроводи у име страних ентитета.

✓ **Циљ закона је транспарентност, а не репресија** – нема криминализације, етикетирања или забрана.

✓ **Овај закон је усклађен са европским стандардима**, укључујући праксу ЕУ, Савета Европе и Венецијанске комисије.

✓ **Закон се односи само на специфичне активности** – оне које се спровode уз финансијску или другу подршку страног субјекта и имају за циљ утицај на јавне политике или мишљење.

✓ **Регистрација није казна, већ облик јавног увида** – као што се региструју политичке странке, донатори или лобисти у демократским државама.

♦ 2. Одговори на „осетљива питања“

Питање	Како одговорити
„Да ли етикетирасте НВО као стране агенте?“	Не. У закону нигде не постоји термин „страни агент“. Не уводимо негативне ознаке, већ искључиво јавну транспарентност у случају утицаја у име страног ентитета.
„Да ли је ово руски модел?“	Не. Наш модел је усклађен са европским правом. Заснива се на аустралијском и немачком примеру транспарентности, а не на репресивним системима.
„Хоће ли медији морати да се региструју?“	Не. Независни медији нису обухваћени законом, осим ако директно делују у интересу страног субјекта са циљем политичког утицаја.
„Да ли се овим гуши критика власти?“	Никако. Закон се не односи на садржај критике, нити на право мишљења. Ради се само о транспарентности деловања у туђем интересу.
„Како ћете спречити злоупотребу?“	Примену контролише независна институција – Агенција за спречавање корупције. Обавезна је процедура, право на жалбу и судска заштита.
„Како то утиче на мањинске организације?“	Мањинске организације које раде у области културе, образовања и сарадње са матичним државама нису обухваћене, јер не делују у политичком интересу страног субјекта.

♦ 3. Комуникациони принципи

- **Јасност:** избегавати правнички жаргон – новинарима треба говорити једноставно и конкретно.
- **Конзистентност:** држати се унапред дефинисаних порука – не импровизовати.
- **Демократски тон:** инсистирати да је закон средство заштите демократије, не средство репресије.
- **Ограничавање обима закона:** стално понављати да се ради о ограниченој групи активности и само у случају деловања у туђем интересу.
- **Поштовати питања новинара:** и ако су провокативна, одговарати стрпљиво, уз аргументе, а не емоцијама.

♦ 4. Примери изјава за медије

➔ Изјава 1 – заштита јавног интереса:

„Овим законом штитимо право грађана да знају ко жели да утиче на њихове одлуке. Транспарентност је темељ поверења у демократију.“

➔ Изјава 2 – о невладиним организацијама:

„Већина организација у Србији неће бити обухваћена овим законом. Он се односи искључиво на активности које се спроводе у политичком интересу страног субјекта – и то је потребно знати, не осуђивати.“

➔ Изјава 3 – о усаглашености са ЕУ:

„Овај закон је формулисан по угледу на европске праксе. Не уводимо репресију, већ транспарентност. То је корак ка јачању демократског поретка, не ка његовом сузбијању.“

♦ 5. Потенцијални ризици у комуникацији

Ризик	Како га ублажити
Тумачење да се ради о „лову на НВО“	Поновити да се не регулише рад НВО, већ искључиво деловање у туђем интересу ради утицаја на јавне политике
Медијске манипулације термином „страни агент“	Избегавати тај термин, користити искључиво „субјекат са обавезом јавне транспарентности“
Етничка или политичка стигматизација	Инсистирати на томе да се закон примењује недискриминаторно , без обзира на етничку, верску или политичку припадност

♦ 6. Препоруке за наступ у јавности

- Припремити **Q&A фишу** пре сваког интервјуа.
- На јавним трибинама, панелима и конференцијама **истицати заштитне механизме**.
- Уколико дође до неистинитог тумачења закона – **брзо реаговати са званичним демантијем** и објашњењем.
- Укључити представнике **цивилног сектора** који подржавају принцип **транспарентности** као савезнике у јавном дијалогу.

Контакт особа за медије

Име и презиме: _____

Телефон: _____

Е-пошта: _____

Институција / Кабинет: _____

ИНСТРУКЦИЈЕ ЗА КРИЗНУ КОМУНИКАЦИЈУ

у вези са Нацртом закона о транспарентности страног утицаја

♦ 1. ЦИЉ КРИЗНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

- Очувати јавно поверење у демократски карактер закона;
- Спречити ширење дезинформација и медијске хистеризације;
- Заштитити интегритет предлагача закона и институција;
- Пружити јасна, правовремена и контролисана саопштења јавности и медијима.

♦ 2. МОГУЋЕ КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ

Тип кризе	Примери
Медијска манипулација	Објаве са тврдњом да се „НВО проглашавају страним агентима“ или да „власт забрањује слободу говора“
Правно-активистичке оптужбе	Саопштења да је закон противустанован или у супротности са ЕКЉП
Политичка ескалација	Тврдње да се закон користи за обрачун са опозицијом или мањинским групама
Вирусна дезинформација на друштвеним мрежама	Кампање са хештеговима као што су #страниагент #антинво #гушењеслобода

♦ 3. КОРАЦИ У КРИЗНОЈ СИТУАЦИЈИ

✓ Корак 1: Активирање тима за одговор

- Именовати **контакт особу** за координацију одговора;
- Обавестити надлежне: кабинет предлагача, прес-службу, институције, експертску радну групу;
- У року од 2 сата припремити реакцију (саопштење, деманти, интервју, Q&A).

✓ Корак 2: Процена напада

- **Да ли је напад заснован на чињеницама?** Ако није – спровести деманти.
- **Да ли је критика легитимна?** Ако јесте – размотрити уважавање и позив на јавни дијалог.
- **Да ли постоји правна или репутациона претња?** У том случају – укључити правни тим и кризни ПР.

✓ Корак 3: Припрема поруке

Свака порука мора да садржи:

- **Јасно објашњење законског циља;**
- **Поруку мира и транспарентности:** „Ово није напад на НВО, већ корак ка поверењу и јавном увиду“;
- **Правну сигурност:** „Закон је усклађен са Уставом и европским стандардима“;
- **Позив на дијалог:** „Спремни смо да чујемо и критичка мишљења“.

✓ **Корак 4: Канали реаговања**

Канал	Садржај
Саопштење за медије	Званичан, смирен и јасан деманти или појашњење
ТВ / Радио наступи	Поновити кључне поруке: транспарентност, уставност, европски стандарди
Друштвене мреже	Инфографике, кратки Q&A, деманти неистина (без емоционалне реторике)
Контакти са партнерима	Информисати амбасаде, ЕУ делегацију, Савет Европе, НВО које подржавају транспарентност

♦ **4. ШТА НЕ РАДИТИ**

- ⊘ Не нападајте појединце или медије – реагујте на садржај, не на извор
- ⊘ Не користите терминологију која може изгледати претеће (нпр. „страни утицаји су издаја“)
- ⊘ Не комуницирајте неусаглашене или импровизоване изјаве
- ⊘ Не игноришите кризу – реагујте у првих 6–12 сати

♦ **5. ПРИМЕР САЖЕТЕ РЕАКЦИЈЕ**

„Нацрт закона о транспарентности страног утицаја не ограничава рад било које организације. Он само уводи јавност у случајевима када неко делује у интересу страног субјекта са циљем утицаја на јавне политике. То је европска пракса транспарентности, а не инструмент репресије. Закон је усклађен са Уставом Републике Србије и међународним обавезама. Спремни смо за даљи јавни дијалог и конструктивне предлоге.“

♦ **6. ПРИПРЕМЉЕНЕ РЕЗЕРВНЕ ПОРУКЕ**

- „Транспарентност није репресија – напротив, она је предуслов слободе.“
- „Закони не смеју бити алати за дискриминацију – и овај то није.“
- „Грађани имају право да знају ко утиче на јавне политике – то је суштина демократије.“

♦ **7. КОНТАКТИ ЗА ХИТНУ КОМУНИКАЦИЈУ**

Име/Институција	Функција	Телефон	Е-пошта
_____	Портпарол	+381 XX XXX XXXX	media@_____
—			—

_____ —	Правни саветник	+381 XX XXX XXXX	legal@_____
_____ —	Координатор радне групе	+381 XX XXX XXXX	zakon@_____